

Aktuelt

Næsten hver femte gås i Nordvesteuropa har hagl i kroppen efter anskydninger

Røntgenundersøgelser af 3843 gæs og ænder af ni arter fanget til ringmærkning i seks nordvesteuropæiske lande mellem 2017 og '22 viser, at i gennemsnit 17 % har hagl i kroppen efter anskydninger. Værst er det for Pibesvaner og Grågæs, hvor hhv. 33 og 28 % er anskudte. Dvs. at den højeste andel af anskudte fugle er hos Pibesvanen, der er fredet næsen overalt, hvor den forekommer.

Andelen af anskudte fugle stiger med fuglenes alder, idet 19 % af de voksne fugle i gennemsnit havde hagl i kroppen, mod 4 % af ungfuglene. Det viser, at mange fugle anskydes flere gange i løbet af deres levetid.

Hos ænder er anskydningsraterne væsentligt lavere, idet langt færre fugle overlever at blive ramt, end blandt de skudstærke gæs.

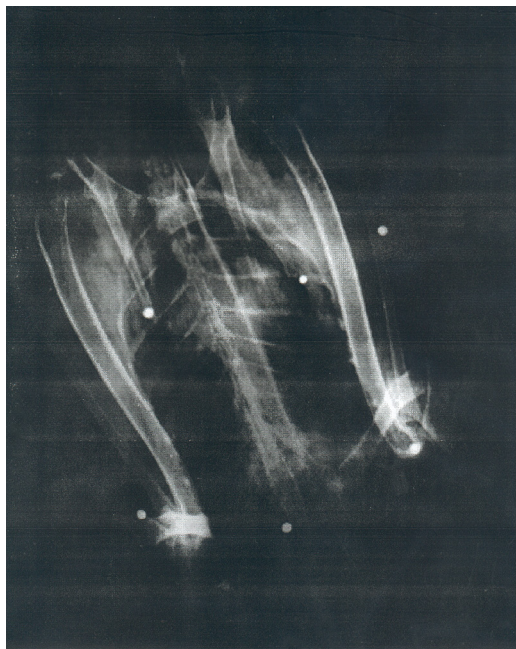
Jeg har regnet lidt på tallene for fugle med hagl i kroppen for de enkelte arters totale flyway-bestande, og resultatet er ret rystende. Der er omkring 14 mio. ænder og gæs på den nordvesteuropæiske trækrute, og hvis vi regner med, at halvdelen af gæssene er voksne med et vægtet gennemsnit på 16,4 % anskudte, og den anden halvdel ungfugle med 4,0 % anskudte, og tilsvarende et vægtet gennemsnit for de voksne ænder på 5,4 % og ungfuglene 1,3 %, så er det 1,26 mio. individer, der har hagl i kroppen.

For at være på den sikre side, kan man sige, at mere end en million svømmefugle på den nordvesteuropæiske flyway flyver rundt med hagl i kroppen efter anskydninger. Hertil skal lægges alle de ramte fugle, som jægeren ikke fandt, men som døde efter timer, dage, uger eller måneder, så jægernes anskydninger af fugle og andre dyr er vel det største 'udendørs' dyreværnsproblem overhovedet i vores del af verden.

Disse fugle besøger mange lande under trækket og om vinteren, så spørgsmålet er, hvor de bliver anskudt. Der er stor forskel på jagttrykket landene imellem, men da Danmark ifølge flere opgørelser har et af de højeste jagttryk på svømmefugle på ruten, har danske jægere givetvis bidraget væsentligt til disse tal, selv om de har reduceret anskydningerne af kortnæbbede gæs (og ræve). Haglgeværet er helt enkelt et så upræcist våben, at anskydninger er uundgåelige, men kortere skudafstande (mere disciplinerede

jægere) kan reducere dem væsentligt.

At mere end en million af vores trækkende svømmefugle er blevet ramt – ofte flere gange – af skud fra mennesker, er selvfølgelig en meget væsentlig årsag til, at disse fugle flygter gennemsnitligt på 10-12 gange så stor afstand fra mennesker, som tilsvarende fugle i lande uden eller kun med lidt jagt. Alligevel er det svært at få selv naturinteresserede til at erkende, hvor meget jagt ødelægger alle vi andres oplevelsesmuligheder i naturen, og selvfølgelig især at det ikke for længst er indgået med vægt i de løbende justeringer af jagttider og -metoder. Og det på trods af, at følgende allerede indgår i Vildtforvaltningsrådets principper for fastsættelse af jagttider: "Kan en jagttid på arten fastsættes uden væsentlige utilsigtede adfærdsmæssige ændringer, herunder i forhold til

Når mere end en million svømmefugle i Nordvesteuropa flyver rundt med hagl i kroppen efter (ofte flere) anskydninger, så er det ikke så mærkeligt, at de letter på flere hundrede meters afstand og under stort rabalder. Røntgenfoto af en af de mange tusinde gæs, der har hagl i kroppen. Foto: Jesper Madsen, Aarhus Universitet.

I områder eller lande med intensiv jagt er man ofte nødt til at observere fuglene gennem en sprække i et fugleskjul for ikke at jage dem væk på lang afstand. Foto: Allan Øster Steensen.

mulighederne for at opleve trækkende og rastende flokke af arten?"

Jeg har skrevet om det og dokumenteret det i mere end 40 år, og alligevel opfatter mange det som helt naturligt, at dyr flygter på lang afstand fra mennesker, mens fx en ræv kan løbe ind mellem fuglene i en flok gæs, uden at andet end de nærmeste letter. For det er jo temmelig indlysende, at når hver femte gås i Nordvesteuropa flyver rundet med hagl i kroppen efter anskydninger og det samme gælder for væsentlige dele af andre bestande, så bliver fugle og andre dyr helt vildt meget mere sky overfor mennesker. Undtagelserne er MEGET store områder uden jagt, som fx det tyske og hollandske vadehav.

Pointen er, at dyrene kan aflæse, om ræven er farlig eller ej. Det kan de ikke nær så godt med mennesker, idet vi kan dræbe på mere end 100 m afstand. Større fugle og andre dyrs 'naturlige' flugtafstand overfor mennesker er formentlig 20-30 m, svarende til et stenkast – som jeg har oplevet det mange steder i verden, hvor det drives meget lidt jagt eller slet ingen.

Resultatet er, at alle andre menneskers aktiviteter i naturen forstyrrer større fugle og andre dyr langt mere, end de behøver. Og det betyder, at det er nødvendigt at lukke for færdsel i langt flere områder, end det ellers ville være nødvendigt, samt at der bygges

fugleskjul, så fuglene ikke kan se os og forsvinder.

Kan der så overhovedet drives jagt uden at gøre dyrene så sky? Ja, i DOF mener vi, at det kan der godt, men på et helt andet reduceret niveau end det, vi har her i landet. Vi skal have langt flere jagtfredede områder, og jagten skal selvfølgelig ikke foregå inde i fuglenes raste- og fourageringsområder, men på fugle der flyver mellem områderne. Den stærkt forstyrrende motorbådsjagt skal helt forbydes, der bør ikke være vandfuglejagt på offentligt ejede arealer, flere arter bør fredes, jagt efter solnedgang skal forbydes, og det bør ikke være tilladt at afgive skud nærmere end 100 m fra jagtfrie reservater. Det vil helt sikkert kunne tage toppen af problemerne.

*Hans Meltofte, formand for DOFs
Naturpolitiske Udvalg*

Buij, R., S. Moonen, G. Müskens, Y. van der Horst ... & J. Madsen 2026: Crippling rates of waterfowl by gunshot in Northwestern Europe: interspecific and geographic differences give clues to possible management challenges and options. – Eur. J. Wildl. Res. 72: 35.

Meltofte, H. 2025: Jagtinduceret skyhed med fokus på vandfugle. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 119: 66-78.

Meltofte, H. & A.P. Tøttrup 2024: Danish hunting in the light of unique citizen science bag statistics spanning 80 years. – Eur. J. Wildl. Res. 70: 117.

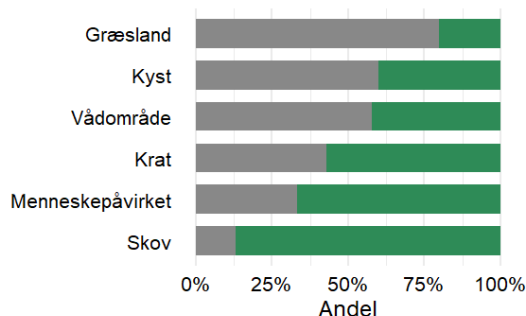
Fuglene afslører Danmarks glemte natur

Historiske artsdata rummer et paradoks: De dokumenterer et massivt tab af biodiversitet, men over så lange tidsrum, at vi mennesker næsten ikke bemærker forandringen. Det er essensen af "shifting baseline syndrome" – at hver generation vænner sig til en mere artsfattig natur og derfor sætter for lave ambitioner for, hvad der er muligt at genskabe. En ny analyse af artstrends på tværs af planter, sommerfugle og fugle gennem de sidste 200 år viser, hvor markant de danske landskaber og økosystemer har ændret sig.

Fuglene er særligt velegnede som pejlemærker for fortidens landskaber. De reagerer hurtigt på ændringer i arealanvendelse, og deres økologiske krav er velbeskrevne. I det netop udgivne studie *Using centennial changes in plant, butterfly and bird diversity to inform restoration targets* trækker vi på de nationale ynglefugletrends beskrevet af Meltofte m.fl. i *Danmarks fugle gennem to århundreder*, som dokumenterer, hvilke arter der er gået frem eller tilbage siden 1800-tallet. Ved at koble disse trends til fuglearternes habitatvalg, fødegrundlag og trækmønstre bliver fuglene et vindue til de landskaber, der er forsvundet. Og analysen viser et mønster: De ynglefuglearter, der er gået mest tilbage, deler en række karakteristika. De er typisk insektædere, langdistancetrækkere og knyttet til åbne naturtyper – især græsland, kystområder og ferske vådområder. Eksempler herpå er Vibe, Hjejle, Rødrygget Tornskade og Stenpikker – fugle, der engang var almindelige i et Danmark præget af lysåbne græsningslandskaber, lav næringsstatus og naturlige forstyrrelser.

Omvendt er de fuglearter, der er gået frem, oftest knyttet til tæt skov, tætte krat eller menneskepåvirkede miljøer. I denne gruppe finder vi arter som Stor Flagspætte, Rødhals, Skovspurv og Ringdue. Nogle profiterer af de mange plantager og de tilgroede landskaber, der har bredt sig siden 1800-tallet og har forvandlet tidligere lysåbne arealer til tæt vegetation. Andre har glæde af mere føde i det moderne landbrugslandskab (se figuren). Samlet set tegner der sig et billede af et Danmark, der er gået fra lysåbent til mørkt, fra varieret til homogent og fra græsning til tilgroning.

I artiklen beskrives en parallel til udviklingen i fuglefaunaen for både sommerfugle og planter. Blandt sommerfuglene er tilbagegangen størst for arter knyttet til åbne, græssede naturtyper og skovlysninger, og især arter hvis værtsplanter er blevet

Sammenhæng mellem bestandsudvikling og habitattilknytning hos danske ynglefuglearter fordelt på andelen i tilbagegang (grå) og fremgang (grøn).

begrænset i udbredelse som følge af mangel på lysåbne forhold. På de hårdest ramte lokaliteter er 12 arter af dagsommerfugle forsvundet siden år 1900. For planterne ses, at de arter, der er gået tilbage, er mere lyskrævende, mere fugtkrævende og mindre næringsstofelskende end de arter, der er gået frem. Taberne er knyttet til næringsfattige enge, græssede overdrev og åbne, heterogene skovlandskaber.

På tværs af artsgrupperne tegner der sig et historisk landskab, der var langt mere heterogent end i dag. I 1800-tallet bestod store dele af landet af mosaikker af åbne græsningsskove, skovenge og overdrev – i højere grad formet af naturlige processer og græssende dyr. I dag er disse mosaikker i vid udstrækning erstattet af mørke plantager, tilgroede enge og næringsrige, ensartede naturtyper. Forstyrrelserne, vandets arbejde og de store græssende dyr er næsten forsvundet, og tilbage står et tæmmet, statisk landskab med mangel på dynamik – og dermed variation.

En central pointe i studiet er, at biodiversitetstab let undervurderes, hvis man kun ser på nutidens arts-puljer. Økosystemerne er allerede stærkt eroderede, og mange arter forsvandt længe før moderne overvågning begyndte. Det gælder fuglene – men også sommerfugle og planter. Derfor risikerer vi at sætte alt for lave mål for naturgenopretningen, hvis vi kun tager udgangspunkt i nutidens natur. Historiske data kan hjælpe os med at sætte mere ambitiøse og retvisende mål for fremtiden.

Artiklens resultater peger på, at fremtidens restaurering bør fokusere på åbne, heterogene skov-, græslands- og vådområdeøkosystemer med lav næringsstatus, naturlig hydrologi og naturlige tætheder af store planteædere. Det står i skarp kontrast til nu-

Stenpikkeren er blandt de arter, der lever i lysåbne naturområder og har vist tydelig tilbagegang som dansk ynglefugl gennem de sidste 200 år. Foto: Kevin K. Clausen

tidens tømmerproducerende plantageskove og en naturforvaltning, der ofte er styret af landbrugsstøtte frem for økologiske hensyn. Hvis vi vil genskabe en rigere natur – for fuglene, sommerfuglene, planterne og os selv – må vi løfte blikket fra nutidens baseline og lade historien vise, hvad der faktisk er muligt.

*Kevin Kuhlmann Clausen, Institut for Ecoscience,
Aarhus Universitet*

Brunbjerg, A.K., K.K. Clausen, E.B. Bjerregård, R. Ejrnæs, C. Fløjgaard & H.H. Bruun 2026: Using centennial changes in plant, butterfly and bird diversity to inform restoration targets. – *Biodiversity and Conservation* 35:238 DOI: 10.1007/s10531-026-03409-6.

Meltofte, H., L. Dinesen, D. Boertmann & P. Hald-Mortensen 2021: Danmarks fugle gennem to århundreder. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 115: 1-184.

Banebrydende undersøgelse bekræfter effekten af genvækst af skov i Ecuadors Chocó, som støttes af DOFs Klima- og Biodiversitetsfond

En meget omfattende undersøgelse i det vestlige Ecuadors Chocó-regnskove dokumenterer, at naturen i et af verdens mest komplekse, biodiverse og truede økosystemer hurtigt kan genvinde naturværdierne, når skoven får lov til at gro op igen efter skovrydning. I Jocotoco-fondens Canandé-reservat og nærliggende områder genoprettes 90 % af artsdiversiteten og den animalske biomasse i forladte

kakaoplantager og græsningsarealer på kun 30 år, én menneske-generation, når landet beskyttes.

Forskerne anvendte avanceret teknologi såsom AI, bioakustisk overvågning og eDNA og omfattede mere end 10800 arter på tværs af 16 taksonomiske grupper. Forskningen er en af de mest omfattende vurderinger til dato af biodiversitetsgenopretning i tropiske skove i verden.

Artiklen med titlen *Biodiversity resilience in a tropical rainforest* (Biodiversitetens modstanddygtighed i en tropisk regnskov) er offentliggjort i *Nature*, verdens førende tværfaglige videnskabelige tidsskrift. Hovedforfatterne, Timo Metz og Nico Blüthgen, udviklede studiets koncept sammen med Martin Schaefer, administrerende direktør for Jocotoco (se interviewet i *Fugle og Natur* 2025, 4: 30-33). Studiet involverede mere end 30 universiteter og forskningscentre fra Tyskland, Ecuador og resten af verden.

At sekundære tropeskovene i gennemsnit genvinder mere end 90 % af artsdiversiteten og biomassen inden for 30 år, er i sig selv opløftende nyt. Men der er endnu ikke helt den samme artssammensætning som i en moden tropeskov. Frugtædende fugle, såsom tangarer og tukaner, flagermus og bier er meget hurtigt tilbage, men det går langsommere med de jordlevende fugle og pattedyr, og meget langsomt

med jordens mikroorganismer. Efter de 30 år er 75 % af arterne i den oprindelige skov, alligevel vendt tilbage. Disse skove er med andre ord i stand til at genoprette sig af sig selv, uden aktiv genplantning af skov, 'blot' ved at Jocotoco beskyttede arealet. Disse resultater giver håb midt i det globale kollaps af biodiversiteten og giver retning for at vende den hurtige tilbagegang af dyrelivet i tropiske skove verden over.

DOFs Klima- og Biodiversitetsfond har siden 2008 modtaget 4,2 mio. kroner til CO₂-kompensation og biodiversitetsbeskyttelse og bidraget til opkøb og sikring af 1364 hektar bjergskov i Ecuador og Den Dominikanske Republik. Ud fra målinger af CO₂-optag pr. hektar pr. år under genopvækst af tropeskov i tilsvarende habitater i nærliggende områder, har det betydet et samlet CO₂-optag på 18 890 ton siden det første opkøb i 2011.

DOFs Klima- og Biodiversitetsfond har hidtil modtaget 4,2 mio. kroner til CO₂-kompensation og biodiversitetsbeskyttelse og bidraget til opkøb og sikring af 1364 hektar bjergskov med et samlet CO₂-optag på 18 890 ton siden det første køb i 2011. Fotos fra samme sted i Buenaventura fra hhv. 2003 og 2025, som viser skovens genopretning på lidt over to årtier.

Buenaventura Reserve 2003

The same location 2025

Det smukke Masketrogon (Masked Trogon) er en karakteristisk art i bjergregnskoven gennem hele den tropiske Andes-region.
Foto: Alex Rosendahl.

Skovene i det vestlige Ecuador, inklusive Chocó-regnskoven, er blevet decimeret af næsten et århundredes skovrydning, og kun 3 % af det oprindelige skovdække er tilbage. Genopretning af disse skove er altså nøglen til at bevare Chocó-regnskovens biodiversitet. Området er kendt som et af Jordens vigtigste centre for endemiske arter, og har mange truede og sårbare fuglearter, især kolibrier, myrepittaer, farvestrålende papegøjer, tangarer og den imponerende Hjelmparasolfugl (Long-wattled Umbrellabird).

Hvis du også ønsker at kompensere for dit CO₂-aftryk gennem "DOFs Klima- og Biodiversitetsfond", så finder du satserne for el-forbrug, varme, bilkørsel og flyrejser med videre samt andre relevante oplysningerne ved at søge fondens navn på nettet.

Arter, der sjældent var blevet registreret i det vestlige Ecuador, såsom Stor Hokko (Great Curassow) og kæmpemyresluger, ses nu regelmæssigt i reservatet.

Denne undersøgelse viser ikke blot, at naturlig regenerering af regnskove og genopretning af deres biodiversitet er mulig, den forklarer også hvorfor. De mange dyrearter, der hurtigt vender tilbage, drager ikke blot fordel af skovregenereringen, men er dens vigtigste aktører: flagermus, aber og andre pattedyr, såvel som fugle, bringer træernes frø tilbage til de ryddede områder, gødningsbiller begraver frøene i jorden, og hundredvis af andre dyrearter sikrer bestøvning.

Undersøgelsen understreger også, at fuld restaurering kræver langsigtet beskyttelse. Sammen med mange partnere i lokalsamfundet opskalerer Jocotoco sit bevaringsarbejde ved at skabe et netværk af beskyttede områder fra lavlandsregnskove i Chocó til højtliggende páramos i Andesbjergene, der strækker sig over en højdegradient på næsten 5000 m. Den-

ne indsats sikrer eksisterende beskyttede områder mod ulovlig indtrængen og binder beskyttede områder sammen på tværs af landskabet. Dette skaber en positiv feedback-loop: Når økosystemer er mere biodiversitetsrige og godt forbundet, regenererer de endnu hurtigere.

PM fra Jocotoco-fonden oversat fra engelsk og bearbejdet af Jon Fjeldsø og Hans Meltofte

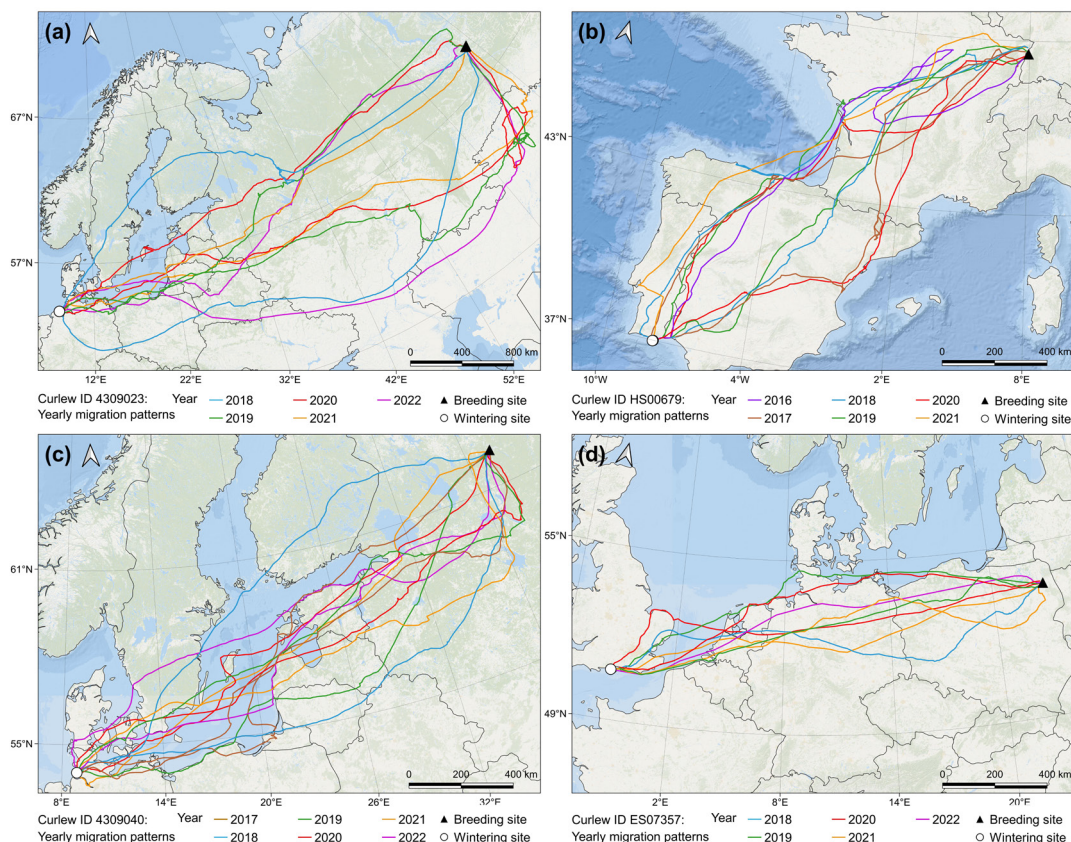
Metz, T., N. Farwig, C.F. Dormann, H.M. Schaefer ... & N. Blüthgen 2026: Biodiversity resilience in a tropical rainforest. – Nature 652: 1232-1239.

Søg på: Rainforests can recover quickly: groundbreaking study confirms the impact of Jocotoco's long-term conservation in Ecuador's Chocó

Stedtro Storspover

Når vi skal sikre levesteder for trækkende vandfugle, er det nyttigt at vide, om de samme individer benytter de samme vådområder fra år til år. Hvis det er til-

fældet, vil det være bestemte individer i bestanden, som bliver ramt, hvis forholdene pludselig eller gradvist forringes. Her bliver det også relevant at vide, om

Trækruterne for fire Storspover over flere år. De fire individer (a-d) har hvert år samme yngleområde (sort trekant) og overvintringsområde (hvid cirkel), mens forårs- og efterårstrækningen (farvede linjer) varierede fra år til år. Forårs- og efterårstrækket fra et og samme år er markeret med ens farve (fra Schwemmer et al. 2026).

Storspover bruger ofte de samme yngle- og overvintringsområder år efter år, men ikke rasteplasser som her på Mandø først i juni. Foto: Lars Maltha Rasmussen.

de individer, der trækker til og benytter et bestemt vådområde, kommer fra et og samme yngleområde.

Efter mange års ringmærkning og aflæsninger af farveringe kan vi nu – for visse arter af trækkende vandfugle – svare på de spørgsmål. Men for den sky Storspove har vi ikke haft ret meget viden om, hvad der styrer de enkelte individers valg af rasteplasser og overvintringssteder. Takket være adgangen til ny teknologi og samarbejde mellem forskere fra forskellige lande har vi for nylig fået detaljeret viden om 94 Storspovers træk og valg af opholdssteder over en årrække på op til syv år.

I alt 94 voksne Storspover (50 hunner og 44 haner) blev udstyret med en lille datalogger, da de blev fanget på reden i yngleområdet eller med spejlnet i overvintringsområdet. Dataloggeren var udstyret med et soldrevet batteri, og en gang i timen målte loggeren geografisk position og fuglens bevægelse-hastighed. Resultaterne viste, at Storspoverne havde en høj grad af stedtrohed ved valg af yngle- og overvintringsområder, men ikke ved valg af trækrute.

Hvert individ vendte tilbage til et specifikt lille overvintring- og yngleområde år efter år. Det viste sig også, at de individer, der overvintrede længst mod nord, også yngledede længst mod nord, et fænomen der kaldes "chain migration".

Selvom fuglene brugte de samme sommer- og vinterområder, varierede deres trækrute som nævnt fra år til år (se figuren). En mulig forklaring på variationerne i fuglenes valg af rute kan være, at Storspover trækker i flokke, så ruten ikke kun bestemmes af individet selv, men af gruppen som helhed. Variationen i trækruterne førte også til forskelle i trækkets varighed, antallet af anvendte rasteplasser samt den samlede tid fuglene brugte på at raste under trækket. Og selvom afgang fra ynglepladserne kunne variere meget fra år til år (fx bestemt af om de mistede deres æg/unger), ankom fuglene til vinterområderne på samme tidspunkt, hvilket indikerer, at Storspoverne justerer opholdstider undervejs på trækket, så de opnår den rette timing for ankomsten.

På nuværende tidspunkt kan det ikke afgøres, hvad Storspovernes høje grad af stedtrohed skyldes, men det er normalt fordelagtigt for trækkende vandfugle at opsøge velkendte lokaliteter, som allerede har vist sig succesrige. Det er heller ikke muligt at konkludere om Storspoveren mangler evnen til at tilpasse sig ændringer i miljøforholdene – eller blot at miljøforholdene ikke har ændret sig tilstrækkeligt til at forårsage en tilsvarende ændring i valg af opholdssteder. Når de har overlevet de første leveår, lever de oftest i 10-15 år. Det betyder, at der er risiko for, at de voksne individer kan blive alvorligt udfordret, fordi de måske vil være langsomme til at tilpasse sig, når der forekommer miljøændringer i deres yngle- eller overvintringsområder, og det kan i sidste ende få negative konsekvenser for denne nær-truede art.

Resultaterne rejser imidlertid også et aktuelt spørgsmål: Hvis Storspoverne er meget stedtro, hvordan forklarer vi så, at antallet af Storspover stiger og stiger i den danske del af Vadehavet, men falder i flere af de tyske og hollandske dele af Vadehavet? Fra mange andre fuglearter ved vi, at unge individer er ganske gode til at afprøve nye trækruter og nye rasteplasser og overvintringsområder. Hvis det samme er tilfældet for Storspoveren, kunne det være en del af forklaringen på, at antallet af overvintrende Storspover udvikler sig forskelligt mellem de enkelte områder i Vadehavet.

Isabel Hunter & Thomas Bregnballe, DCE, Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

Schwemmer, P., M. Donnez, M. Mercker, S. Garthe, M. Boschert ... & P. Bocher 2026: High annual-cycle repeatability suggests low flexibility to environmental changes in a near-threatened migratory shorebird. – *Communications Biology* 9: 736.

Ny oversigt over Grønlands Fugle

Der er udgivet adskillige fortegnelser over Grønlands Fugle siden 1780 (Otto Fabricius), og nu er endnu en på gaden. Den har alle arter med, som er truffet indtil maj 2026; Indigofinke set i november 2025 kom lige akkurat med i korrekturprocessen.

Den forrige fortegnelse skrev jeg i 1994, og den er nu opdateret som en egentlig bog med talrige illustrationer – både fotografier og figurer. Den indeholder, ud over den kommenterede artsliste, en indledende beskrivelse af Grønlands geografi, klima, kultur og biologi, ligesom der er indledende afsnit om fuglene – indvandring, trækmonstre, ynglefugle og sjældenheder, fuglebeskyttelse og om det ornitologiske arbejde i Grønland.

Som noget nyt er der kort, som viser udbredelsen af de arter, der yngler i Grønland (både regelmæssige ynglefugle og mere sjældne), ligesom der er kort over observationer til havs af en række havfuglearter. Kortene over yngleudbredelserne viser placeringen af egentlige ynglefund og er baseret på 13 341 oplysninger – dels mine egne observationer (siden 1974), dels kollegers og fuglekiggenes optegnelser, og endelig oplysninger fundet i litteraturen. Alle disse ynglefund er tilgængelige på GBIF-websiden.

Hvad er der så af nyt siden listen fra 1994? Jo, der er nu fundet/observeret i alt 270 fuglearter i Grønland. Det er 35 mere end i 1994-listen. Af disse er 30 egentlige nye arter, mens fem er baseret på en ændret opfattelse af hidtidige underarter, som nu

anses for selvstændige arter, fx de to småspover fra henholdsvis Europa og Nordamerika. Dertil kommer en gammel observation af Rødhalsset Gås (1922), som ikke tidligere var anerkendt, og en observation af en Turteldue fra 1966, som kom til Grønland med et skib. To arter er fjernet fra listen, idet den ene nu opfattes som en underart af Hvidvinget Måge, og den anden er trukket tilbage af observatøren.

Blandt de nye arter er flere forventede fra Nordamerika som fx Hvidhovedet Havørn og Sangspurv, mens andre er meget bemærkelsesværdige, som fx en Rosenstær, der opholdt sig i Aasiaat i næsten tre uger i 2012. To arter fra Beringhavet har også funder vej til Grønland siden 1994, nemlig de to lundearter: Top- og Hornet. Begge formentlig på grund af klimaændringernes reducerede sommerisdække nord for Alaska og Canada.

58 arter yngler regelmæssigt i Grønland, mange er vidt udbredt, som Ravn og Fjeldrype, mens andre er meget lokale, som Bairdsryle, Hjejle, Småspove og Engpiber.

Tre arter har etableret egentlige ynglebestande siden 1994. Canadagås og Sildemåge er nu talrige og vidt udbredt i Vestgrønland, mens Vindrossel har fundet en egnet ynglebiotop i Sydgrønlands plantager og birkekrat. Og som noget helt nyt har Silkehaler slået sig ned og ynglet ved Narsarsuaq i Sydgrønland siden 2017. De har her allerseneast bredt sig nordpå til det indre af Godthåbsfjorden.

Som det eneste område i Grønland trives lomvie-kolonierne i Thule-området som her på Appat Appai, hvor lomvie-kolonierne går frem i modsætning til næsten alle andre steder. Foto: David Boertmann.

De sjældne gæster med 10 eller færre fund omfatter 165 arter (hertil skal lægges seks underarter) med samlet mere end 500 fund. Langt de fleste af disse har deres oprindelse i Nordamerika – 67 % af arterne og 73 % af fundene – og de kom fra områder så langt væk som det sydøstligste USA (Amerikansk Sultanhøne) og Beringhavet (tre arter af alkefugle). Arterne fra Europa-siden kom så langt væk som fra Mongoliet (Gobipræstekrave), Sydøsteuropa (Rosenstær, Rustand) og Uralbjergene i Rusland (Tajga-Gulddrossel).

Også fra det sydlige Atlanterhav har arter fundet vej til Grønland: To arter albatros (Sortbrynet og Gulnæbbet) og Sydpolarkjove.

De pågående klimaændringer har indtil nu betydet, at arter som Sildemåge og Vindrossel begunsti-

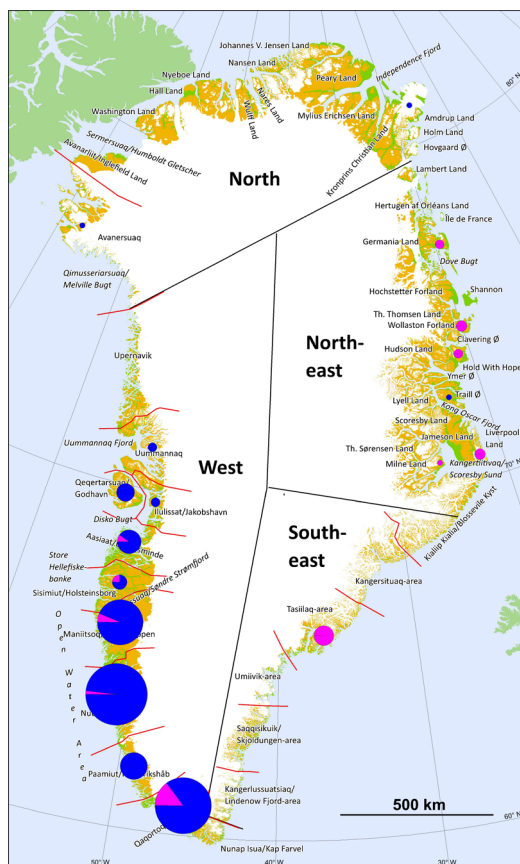
ges i form af mildere forår, mens mere sne i indlandet på samme tid påvirker bestanden af Grønlandsk Blisgås negativt. De sydligste bestande af Ismåge i Østgrønland er gået tilbage, mens bestanden længere nordpå indtil videre har været stabil. Men på længere sigt forventes også den at gå tilbage på grund af reduceret udbredelse af sommerens isdække til havs. Lapværling blev fundet ynglende i det allernordligste Grønland i 2017, flere hundrede kilometer nord for den hidtil kendte udbredelse. Ederfugle findes nu langs nordkysten af Grønland, hvor de ikke var i 1960'erne, sikkert fordi der her nu er mere åbent vand om sommeren.

Ellers er det menneskelige aktiviteter i form af jagt og ægsamling, der påvirker især havfuglebestandene. Ynglebestandene af Polarlomvie og Ederfugl blev kraftigt reduceret i de beboede områder, hvor fx kolonier med titusinder af Polarlomvier blev helt eller næsten udryddet, så kun Polarlomvierne i det allernordligste Vestgrønland trives. Der er dog lyspunkter, idet der for nylig blev fundet en lille bestand i en af de tidligere allerstørste kolonier, som blev helt udryddet i løbet af 1970'erne og 1980'erne (se DOFT 118: 1-2, 2024). Riden ser ud til trives igen efter kraftig tilbagegang.

Det må forventes, at flere arter finder til Grønland og etablerer ynglebestande, som Silkehalen ser ud til at have gjort. Den må dog være meget sårbar over for hårde vintre (hvis fuglene ikke forlader Grønland i den kolde tid), og kan derfor let lide samme skæbne som den bestand af Sjagger, der blev etableret i 1937, og som forvandt igen i 1960'erne efter en hård og snerig vinter. Krikand og Spidsand er fundet ynglende nogle få gange og yngler formentlig allerede fåtalligt, og flere andre islandske arter må forventes at følge efter som fx Sangsvane, Tundrasvane, Grågås, Trolldand, Pibeand, Dobbeltbekkasin og Dværgfalk.

Grønlands fuglefauna er ikke mættet, da landet er ungt (for 10000 år siden var det næsten helt isdækket), og øen er relativt isoleret, hvorfor flere arktiske arter endnu ikke har fundet vej dertil, ligesom udbredelsen af nuværende bestande vil ændres. Listen her er derfor et forsøg på at beskrive en 'baseline' inden forandringerne bliver mere omfattende.

David Boertmann, Institut for Ecoscience,
Aarhus Universitet

Den geografiske fordeling af sjældne amerikanske og europæiske spurvfugle (10 fund eller færre) i Grønland i perioden 1820 til 2024, i alt 193 fund. Den blå del af 'lagkagerne' er de amerikanske, den purpur del er de europæiske, og den største er 55 fund.

Boertmann, D. 2026: The birds of Greenland. An annotated and updated checklist. – Aarhus Universitetsforlag.